

Virus je nakažlivější, než jsme si mysleli

respekt.cz, 14. 2. 2020

S epidemiologem Rastislavem Maďarem o průběhu epidemie v Asii i rizicích pro Evropu

Úředník ve Wu-chanu kontroluje pasažéry letadla, které přiletělo do Číny pro americké a kanadské občany • Autor: REUTERS

Epidemiolog z Ostravské univerzity Rastislav Maďar v těchto dnech zvedá telefon v Malajsii, kde spoluorganizuje kurz cestovní medicíny. „Spousta lidí se bojí jít do nemocnice,“ říká o situaci v asijských zemích a pak pokračuje ve zhodnocení celkové situace.

Z Malajsie úřady hlásí 19 nakažených. Jaká je tam situace?

Žije tu velké množství Číňanů a virus se sem dostal ze Singapuru. Polovinu zdejších případů je už ovšem nutné přičíst šíření mezi místními obyvateli. Dnes jsme se přesunuli severněji a poprvé se nám stalo, že nám na recepci hotelu nevydali klíče od pokoje bez měření teploty a vyplnění dotazníku. Měření probíhá bezkontaktně, teploměr míří na čelo a nesmíte mít teplotu vyšší než 37,5 stupně, která ještě není považována za horečku. Ve stínu přitom bylo 34 stupňů, pár lidí mělo čelo spálené od slunce. Může se stát, že máte rozpálenou kůži a pošlou vás k lékaři místo na pokoj.

Počítačové modely šíření epidemie udávají pro země jako Thajsko, Kambodža, Vietnam nebo právě Malajsie vyšší počty nakažených, než tyto země aktuálně hlásí. Nedaří se v nich nakažené odhalit, nebo se virus chová jinak, než modely dokážou zachytit?

Velmi pravděpodobně to bude i tím, že nakažení mohou unikat detekci. Spousta lidí se bojí, co se s nimi stane, když budou mít pozitivní test, a snaží se zůstat s příznaky doma. Pak ovšem mohou infekci dál šířit v rámci vlastní rodiny.

Nebojí se, že bez lékařské pomoci mohou i zemřít?

Berou to tak, že dokud to půjde, lékařům se vyhnou. Když se ale budou cítit špatně, nic jiného jim nezůstane. Oni vědí, že nákaza většinou není těžkého charakteru, takže se jí bojí méně než nemocnice.

Rastislav Maďar v Malawi, 2017 • Autor: Archiv autora

Jak se díváte na nárůst případů v Číně kvůli nedávné změně metodiky, kdy úřady začaly počítat mezi nakažené i pacienty, u nichž neproběhl virologický test, ale mají charakteristický zápal plic? Máme teď větší důvod ke zneklidnění?

V zásadě ne, nárůst počtu případů je jen orientační číslo. Statistiky hlášené na začátku epidemie neodpovídaly skutečnosti - věděli jsme, že zachycené jsou jenom vážné případy, které se dostanou do nemocnice. Údaje byly spolehlivé jen pro těžké pacienty. Metodika se teď změnila, aby se k léčbě dostal i ten, kdo ještě nemá výsledky virologického vyšetření; když existuje epidemiologická souvislost a pacient má pozitivní rentgen, nasadí mu léčbu a budou ho vykazovat jako potvrzený případ.

Říkáte „nasadí léčbu“ – ale lék přece zatím neexistuje, nebo ano?

Ve Wu-chanu se už zkouší různá antivirotika včetně patentu preparátu remdesivir, na jehož vývoji se podílel český vědec Tomáš Cihlák z americké firmy Gilead Sciences. Kromě toho se nasazuje léčba příznaků – zavodňování při horečce, pomoc od bolesti, léčba jiné doprovodné chronické nemoci. Když je pacient velmi dušný, musí se napojit na ventilátor, a myslím, že tady

je zakopaný pes; ventilátorů není neomezený počet. Víme, že více než 1400 lidí je v kritickém stavu.

https://www.youtube.com/watch?v=bf9a_I5kCDk

O všech nakažených tedy přehled nemáme. Víme o všech zemřelých?

Nejspíš také ne. Lehce se mohlo stát, že někdo přišel do nemocnice v tak těžkém stavu, že umřel ještě dřív, než mu byla diagnostikována koronavirová infekce. A je velmi pravděpodobné, že ne každé úmrtí bylo vykázáno jako koronavirová nákaza. Problémy s krevním tlakem, nemoc srdce, cukrovka, to všechno může zakrýt skutečnou příčinu. Pacient je kardiovaskulárně tak rozhozený, že umře na selhání srdce, a tak se to i vykáže.

Jak se ale potom dívat na uváděná procenta zemřelých? Mluví se o tom, že umírají dvě až tři procenta nakažených.

Myslím, že to bude mnohem méně. Smrtnost vyjadřuje počet všech nakažených versus počet všech úmrtí na danou nemoc. My ale víme jen o malém množství nakažených ze všech. Kolik jich bylo skutečně, můžeme zjistit až po epidemii. Vyšetří se hladina protilátek proti koronavirům v krvi a zjistí se, že dejme tomu 30 procent obyvatel Wu-chanu protilátky má; pak by se s virem potkaly nějaké tři miliony lidí. Do nemocnice se ale dostaly jen desítky tisíc nakažených, kteří měli těžký průběh. Reálná smrtnost je tedy zřejmě mnohem nižší. Ukazuje se to už teď - mimo nejvíce postiženou provincii Chu-pej byla smrtnost jen asi 0,16 procenta. Ve Wu-chanu se tedy umírá hlavně proto, že nemají dostatečné kapacity s nemocí bojovat - léčit tisíce kriticky nemocných, napojit všechny na zmíněné ventilátory a podobně. Potřebnou kapacitu by ovšem nemělo u takové epidemie žádné město na světě.

Lod' Diamond Princess v Jokohamě • Autor: AP

Někdy se argumentuje tím, že na chřipku umírá víc lidí. U chřipky ale nemáme milionová města zavřená v karanténě.

Zavřít celá města do karantény je vyloženě čínská iniciativa. Kdyby to bylo na Světové zdravotnické organizaci WHO, myslím, že provincie dodnes zavřená není. Pak by ovšem situace byla mnohem dramatičtější než teď. Čínské úřady uzavřely v průběhu 48 hodin 12 měst s několika desítkami milionů lidí. Udělaly to z velmi pragmatických důvodů: pozdě oznámily, že se virus může šířit mezi lidmi, došlo tam k prodlevě. Pak se začaly bát, že vypuknou nepokoje a vypluje na povrch nespojenost s režimem, nesvobodou, cenzurou. Myslím, že k uzavření měst přikročily nejen ze zdravotních, ale i z politických důvodů.

Pomohlo to tedy omezit šíření epidemie?

Určitě, z tohoto hlediska to Číňané zvládli dobře. Zkuste jmenovat jinou zemi, kde by něco takového bylo možné – v provincii Chu-pej žije téměř 60 milionů lidí. Kde by se to obešlo bez protestů? Mohli to udělat dříve, ale provincie nechtěla rozhodnout sama, v Číně se věci řeší centrálně. Rozhodnout muselo vedení komunistické strany.

Máme tedy být znepokojeni, nebo ne? Nejpesimističtější odhady hovoří o tom, že virus nakazí až dvě třetiny světové populace a zemřou desítky milionů lidí.

Světová zdravotnická organizace se obává šíření nákazy v chudších státech, které si s ní nedokážou poradit. V Asii je to třeba Kambodža nebo Laos. Jsou to rozsáhlé země, mají několik milionů obyvatel, v Laosu je jedna z nejmenších hustot obyvatelstva, komunity jsou těžko dostupné. A současně zde Číňané staví železnici. Zdravotnický systém tam není na takové výši, aby dokázal dobře reagovat, aby diagnosticky podchytil všechna místa s výskytem nákazy. Dále

se obavy pojí s Afrikou, Latinskou Amerikou - to jsou všechno oblasti, které se mohou stát chronickým ohniskem, a lze si představit, že tam nebude možné cestovat. Už i WHO, která původně říkala, že je to hlavně problém Číny, přitvrzuje a říká, že virus je veřejný nepřítel číslo jedna. Mají obavy právě z toho, že pronikne do těchto chudších zemí.

Měření teploty v nemocnici ve Fu-čou, jihovýchodní Čína • Autor: CHINE NOUVELLE / Sipa Press / Pr

A co vyspělé země?

V Německu teď přibýly další případy nakažených a pořád se odvozují od té jediné Číňanky, která do země přijela. Zdá se tedy, že tu přibývají sekundární a další případy nákazy. V provincii Chu-pej jsou lidé zavřeni a necestují; klíčové jsou teď případy mimo provincii, odkud se nemoc může šířit. Na výletní lodi Diamond Princess zakotvené v Jokohamě, jejíž cestující jsou v karanténě, onemocněl člověk, který tam měl na starosti právě karanténu a používal ochranné pomůcky. Virus je zkrátka infekčnější, než jsme se domnívali. U velké části lidí nezpůsobí žádné významné projevy, ale nakažení se podílejí na jeho šíření. I kdyby smrtnost dosahovala jen 0,2 procenta, nakazit se může velké množství lidí po celém světě. Počty mrtvých pak budou relativně vysoké.

Máme se bát i v České republice?

Nemůžeme to podceňovat. Už známe i oběti, kterým bylo jen 44 nebo 39 let - i mladší. Ale i kdyby virus zabíjel jen starší a chronicky nemocné lidi, je situace vážná. Ohroženy mohou být i těhotné ženy, nejmenší děti, onkologicky nemocní, lidé s poruchami imunity, cukrovkou... To jsou jen na našem území miliony lidí.

Dotazník v malajsijském hotelu • Autor: Rastislav Maďar

Autor: Martin Uhlíř

Zdroj: <https://www.respekt.cz/spolecnost/virus-je-nakazlivejsi-nez-jsme-si-mysleli>